

تاریخچه لوستر در جهان و ایران

با رویکرد معرفی لوستر لالیک موجود در موزه پوشاک سلطنتی

سید امید محمودزادگان

افسر وظیفه یگان حفاظت - مشغول به خدمت در موزه ی پوشاک سلطنتی

فارغ التحصیل کارشناسی مدیریت جهانگردی

کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی

مقدمه:

لوستر یا نورافشان وسیله ای برای نگه داشتن یک یا چند لامپ است که معمولاً به صورت ثابت بر روی سقف یا روی دیوار نصب می‌گردد. لوسترها در طول قرن ها تکامل یافته، طراحی‌های جدید صورت گرفته و در سراسر جهان گسترش چشمگیری داشته اند به طوری که از نگه داشتن شمع ها به لامپ های برقی با ابعاد و شکلهای متفاوت، ارتقا پیدا کرده اند.

لوسترها در بیش از ۱۲ دسته بندی مختلف به بازار عرضه می‌شوند که در این بین می‌توان به لوسترهای بزرگ، لوستر سقفی، لوستر آشپزخانه، لوستر مدرن، لوستر کلاسیک، لوستر آشپزخانه، لوستر آویز و... اشاره کرد.

پیشینه ساخت و استفاده از لوستر هم به بیش از ۸ قرن پیش در اروپا باز می‌گردد. در دوران قدیم و گذشته های دور، استفاده از لوستر، نماد شکوه و ثروت به شمار می رفت در حالی که اکنون می توان لوستر ها را در انواع طرح و جنس و سبک، در هر خانه ای یافت.

کلمات کلیدی: لوستر، روشنایی، نورافشان، موزه پوشاک سلطنتی

تاریخچه لوستر در جهان:

تاریخچه ساخت و استفاده از اولین لوسترها به عنوان ابزاری برای طراحی دکوراسیون داخلی، به قرن ۱۵ میلادی و اروپا باز می‌گردد. کشورهای اروپایی از جمله ایتالیا، فرانسه، انگلیس و هلند نخستین کشور هایی بودند که استفاده از لوستر در آن ها رواج یافت .

متزیال اولین لوستر ها، چوب بود و از شمع برای روشن کردن آن ها استفاده می شد. این لوسترها با تجمع تعداد بسیار زیادی شمع بر روی خودشان، روشنایی لازم را تامین می کردند. پس از مدتی شمع ها جای خود را به گاز دادند که این گاز از فاضلاب تولید می شد! اما به تدریج روشنایی گازی و لامپ برقی جایگزین آن ها شدند .

لوسترهای قدیمی بسیار بزرگ و سنگین بودند و به دلیل همین ابهت، نمادی از عظمت و شکوه بودند و بناها و خاندان سلطنتی و اشراف، تعلق داشتند. با پیشرفت تکنولوژی و توسعه صنعت روشنایی و دکوراسیون، نمونه های کوچک تر و سبک تر ارائه شد و اکنون انواع لوسترها را میتوانید در هر مکانی با کاربرد های گوناگون و تنوع بالا ببینید.

اما اولین طراحی های لوستر، متعلق به ایتالیایی ها و در حدود سال ۱۵۰۰ میلادی بوده است که جرقه طراحی و کاربرد اولین لوستر ها را به عنوان وسیله ای دکوراتیو به جهان ارائه کردند.

لوستر نماینده طراحی زیبایی نورپردازی می باشد و سال های سال است که از آن استفاده می شود، اما قدمت آن بیشتر از چیزی است که بیشتر مردم تصور می کنند.

به مرور زمان، لوسترها پیشرفت کرده اند و ساختار جدیدی گرفته اند. در سرتاسر دنیا گسترش پیدا کرده اند و به جای نگه داشتن شمع ها، اکنون نگهدارنده لامپ های الکتریکی می باشند؛ اما همچنان به عنوان اصلی ترین وسیله ایست که در مرکز توجه هر اتاقی می باشد.

این نگاه به تاریخ چند وجهی لوسترها جامع نیست، اما چندین دوره زمانی و نحوه روشن کردن فضا به کمک آن ها را پوشش می دهد. تاریخچه و تمدن های ابتدایی اجزای اصلی لوسترها قدمتی تاریخی دارند و مربوط به تمدن های ابتدایی می باشند. نمونه هایی از سه نوع روغن منحصر بفرد و چراغ های چرب وجود دارد که قدمت آن ها به 17000 سال قبل از میلاد می رسد! در حقیقت، سوراخ هایی در دیوارهای غار Lascaux فرانسه وجود دارد که غارنشینان برای آویزان کردن مشعل های خود از آن ها استفاده می کردند تا بتوانند نقاشی های خود را ببینند.

باستان شناسان لامپی دفن شده در کف غار Lascaux پیدا کردند که هنوز هم پس از گذشت این همه سال دوده سرو کوهی در آن نمایان بود. تصویر لامپ در زیر آمده است: سومریان باستانی و صنعتگران مصری شمع های قالب گیری شده، چراغ های مرمر سفید و شیشه های رنگ شده ای را ساخته اند. چراغ های نفتی مصری شامل سوراخ هایی برای فتیله بودند که نشان می داد این افراد از روش های متفاوتی نسبت به پیشینیان غارنشین خود برای نورپردازی استفاده می کردند. در این دوره چراغ های نفتی به شکل گسترده ای در مصر، یونان و رم ساخته شدند. در واقع این چراغ ها اولین وسایلی بودند که به شکل انبوهی تولید شدند. با استفاده از قالب های مختلف و موادی مثل مرمر سفید، سنگ، طلا، برنز و نوعی سفال به نام تراکوتا ساخته شدند. چراغ های رومی بخاطر ویژگی های تزئینشان معروف شدند. پلی کندلون بنزانتین ابتدایی ترین ماده تشکیل دهنده لوسترها از قرن ششم بوده است. در اوایل قرن ششم هم از شمع ها استفاده می شد، اما این شمع ها مشکلات زیادی را با خود همراه می کردند. شمع ها دودزا بودند و از آن ها قطره های پارافین می چکید. فتیله های آن ها به پیرایش نیاز داشت و لوسترها نیازمند سیستم قرقره ماندنی بودند تا افراد آن ها را پایین بکشند و به شمع ها رسیدگی کنند. (فتیله هایی که به ترمیم و پیرایش نیاز نداشتند تا قرن نوزدهم معرفی نشدند.) در اتاق هایی که لوستر داشت، معمولاً سوراخ هایی برای تهویه هوا تعبیه شده بود و مردم متوجه شده بودند که نباید زمان زیادی را زیر لوسترها بگذرانند؛ بدلیل اینکه چکه می کردند. همچنین شمع ها به قدری گران قیمت و کمیاب بودند که بعضی از افراد آن ها را در هنگام روز پنهان می کردند. سوزاندن شمع ها روشی برای به رخ کشیدن ثروت افراد بود: آنقدر ثروتمند هستی که هم می توانی یک شمع بخری هم آن را بسوزانی! چراغ های معلق مراکشی قرن هشتم نوع دیگری از لوسترهای ابتدایی می باشند که سبک اسلامی آن طراحی زیبای هندسی و متقارن را به رخ می کشد، اما ترسیم هر نوع ماهیت زندگی در لوسترها را ممنوع می کند. یک قرن بعد، هاله ی آهنین مدور در اروپا معرفی شد. در قرون وسطی و در ناحیه ی دینانت، که امروزه به آن بلژیک می گوئیم، از قرن یازدهم تا پانزدهم محل کشت برنج بود. سبک دیناندی ویژگی هایی مثل اشکال مذهبی، گل ها و نمادگرایی گوتیک را به نمایش می گذاشت. هر چند چارلز جسور دینانت را در سال 1466 سوزاند تا آهنگران در اروپا پخش شوند و مهارت ها و سبک های خود را در سرتاسر جهان گسترش دهند. در ایتالیا نیز شیشه سازان ونیزی انجمنی تاسیس کردند تا هنرهایشان را مورد آزمایش و تمرین قرار دهند. آن ها در قرن سیزدهم بخاطر خطرهایی از جمله مورد حمله قرار گرفتن توسط دشمنان، کوره

هایشان را به جزیره مورانو انتقال دادند؛ این اقدام به ادامه داشتن معاملات و مخفی بودن آن‌ها کمک بسیار زیادی کرد. زمانی که اطرافیان آن‌ها مورد بازجویی قرار می‌گرفتند و به قتل می‌رسیدند، این اتفاق برای آن‌ها نمی‌افتاد، بدلیل اینکه مهارت‌های بسیار ارزشمندی داشتند.

لوسترهای ساخته شده با کریستال‌های سنگی در قرن هفدهم معرفی شدند. در واقع، کریستال‌های سنگی هم سن زمین و بسیار منحصر بفرد هستند که توسط رویدادهای جغرافیایی و پس از گذشت میلیون‌ها سال وجود آمده‌اند. شیشه‌سازان فرانسوی سعی داشتند تا کریستال‌های سنگی را با قطره‌های شیشه‌ای قالب بندی کنند.

در سال 1676، یک بریتانیایی به نام جورج ریونسکرافت نوع جدیدی از شیشه را برای کریستال‌ها اختراع کرد: شیشه سنگ چخماق که حاوی مقدار زیادی اکسید سرب است. اکسید سرب باعث می‌شود شیشه شفاف‌تر باشد، راحت‌تر برش بخورد و ظاهری منشوری پیدا کند. به خوبی رنگ می‌گیرد، بنابراین مردم شیشه‌های رنگارنگ را مورد آزمایش قرار دادند، حتی سعی کردند با استفاده از اورانیوم شیشه‌ای زرد رنگ بسازند.

در همین دوره، شیشه‌سازان ونیزی، گل و برگ‌های شیشه‌ای قالب‌گیری شده را به لوسترها اضافه کردند. همچنین، بازویی برای لوسترها طراحی کردند که شیشه‌ای بود و گاهی اوقات عرض آن به هشت فوت هم می‌رسید.

در بوهیمیا (جمهوری چک امروزی)، شیشه‌سازان ساخت لوسترهای شیشه‌ای و تقلید از سبک‌های معروف فرانسوی و بریتانیایی را آغاز کردند. هرچند که گاهی اوقات در طراحی‌هایشان از چوب هم استفاده می‌کردند؛ بدلیل اینکه چوب فراوانی در اختیار داشتند. بوهیمیا محلی است که آدولف شونبک تجارت خانوادگی‌اش را ترک کرد تا در سال 1870 شرکت تولید لوسترهای شیشه‌ای خودش را راه‌اندازی کند.

انقلاب در لوستر و روشنائیها:

در سال ۱۷۶۰ انقلاب صنعتی آغاز شد، این انقلاب جهان را تغییر داد. اشیای تزئینی اکنون در اختیار افراد بیشتری قرار گرفته و طبقه متوسط جدید آماده شده است تا با تزئینات فانتزی، مانند، لوسترها سعادت خود را نشان دهند، با این حال در طول انقلاب 1789 الی 1792 فرانسه سبک لوسترهای نئوکلاسیک در فرانسه ریشه گرفت، زیرا ریشه در نقوش یونان باستان دارد و یونانیان باستان دموکراسی بیشتری داشتند. نئو کلاسیک نیز بسیار کمتر از آنچه پیش از آن آراسته بود تزئین شده و متناسب با فضای سیاسی فرانسه انقلابی است.

هنگامی که ناپلئون بناپارت نیروهایی را برای اشغال ونیز فرستاد، هنر زنده ماند. هرچند در صحبت از انقلاب‌ها، آمریکایی‌های اولیه هم لوسترهایی را ساخته‌اند اگرچه آنها اغلب از مواد ارزان‌تر مانند قلع، چوب یا فلز با بازوهای سیم استفاده می‌کردند، اما لوسترهای چوبی فقط به این دلیل بود که در کشور تازه کار فلز بسیار کمیاب است.

سبک‌های متمایز نورافشان‌ها در قرن هجدهم:

سبک های باروک و راکوکو در قرن هجدهم ظهور پیدا کردند. در واقع، راکوکو تکامل باروک است که توسط حکاکی های مورد علاقه مردم ساخته شده است. لوسترهای راکوکو شامل تعداد زیادی برگ، گل و تاج گل بود که معمولاً با استفاده از برنز قالب‌گیری می‌شد. همچنین در آغاز قرن 18، پیتر بزرگ، سن پترزبورگ روسیه را تاسیس کرد. هدف او این بود که تمام معجزه های فرهنگی و معماری جهان غرب را در این شهر جدید دوباره بازسازی کند. هنرمندان روسی سبک های فرانسوی را تفسیر کردند، هرچند ایده هایشان را به لوسترهای خود اضافه کردند. استفاده زیاد از شیشه های رنگی یکی از ویژگی‌های بارز لوسترهای روسی می‌باشد. در این دوره، بریستول انگلستان پایگاه دیگری برای شیشه های رنگی بود. بریستول در کنار دریا قرار داشت، ایده‌آل برای تولید شیشه، بدلیل اینکه همه مواد مورد نیاز به کمک قایق ها وارد می‌شدند. شیشه های با کیفیت بالا در این مکان تولید می‌شد. شیشه هایی شامل کبالت آبی، یاقوت طلایی و شیشه نیمه شفاف. در سال 1750، شیشه سازان بوهمیائی لوسترهای سبک ماریا ترزا را خلق کردند. این لوسترها به افتخار مادر ماری آنتوانت، که ملکه اتریش بود، نامگذاری شد. دهه های 1750 و 1760 ماهیت دوره الهامات مد و طراحی را نشان داد، بدلیل اینکه باستان شناسان ویرانه های شهرهای باستانی هرکولانیوم و پمپی را کشف کرده بودند. این موضوع باعث شد تا مردم برای کشف نشانه های طراحی به هنر مدیترانه ای توجه کنند. به عنوان مثال، جیمز و رابرت آدام در واقع طرح هایی از مکان های پمپی را برای الهام گرفتن برگزیدند. این رویداد سبب ایجاد سبک نئوکلاسیک در طراحی لوسترها شد. ویلیام پارکر در یکی دیگر از طراحی های قرن هجدهم، ساقه گوی مانند لوستر را بیرون کشید و آن را با یک ساقه گلدان شکل تعویض کرد. او لوسترهایی را برای حمام های گروهی انگلستان که هنوز هم وجود دارند، طراحی کرده است. در اواخر قرن هجدهم بدلیل مسائل مالیاتی در بریتانیا، طراحی لوسترها بیشتر از پیش دستخوش تغییر شد. قانون مالیات بر ارزش افزوده شیشه، مالیات تمام شیشه ها را به وزن محاسبه می‌کرد، اما ایرلند از این قضیه معاف بود، بنابراین جزیره میرالد به مکانی برای ذخیره شیشه ها تبدیل شد. در طول این مدت خانه شیشه ای معروف واترفورد تاسیس شد. در انگلستان، کسانی که به کار با برش های کریستالی جدا شده از شیشه های شکسته (که مالیاتی کمتر داشتند) عادت نداشتند، این برش ها را مثل یک چادر رشته می‌کردند و کاسه‌ای پر از قطره های کریستالی را در انتهای آن قرار می‌دادند. ضمناً قانون مالیاتی شیشه در سال 1832 لغو شد و انقلاب نورپردازی در سال 1760 (انقلاب صنعتی) آغاز شد. این انقلاب جهان را تغییر داد: اشیای تزئینی در حال حاضر برای افراد بیشتری در دسترس بود و طبقه متوسط جدید می‌توانست با تزئینات فانتزی مانند لوسترها رفاه خودش را به رخ بکشد. با این حال در طول انقلاب 1774 فرانسه، سبک نئوکلاسیک ریشه دار شد، زیرا این سبک ریشه در طرح های یونانیان باستان و دموکراسی داشت. نئوکلاسیک نیز کمتر از آن چیزی که پیش از آن بود، آرایش داده شده است، که کاملاً متناسب با شرایط سیاسی فرانسه انقلابی است. زمانی که ناپلئون بناپارت بر فرانسه حکمرانی می‌کرد، با فرستادن نیروی های نظامی به ونیز تقریباً قرن ها تلاش، هنر و مهارت های شیشه سازان ونیزی را نابود کرد. هرچند که این هنر نجات پیدا کرد. حال که صحبت از انقلاب است، آمریکایی های اولیه هم لوستر ساخته اند. با وجود اینکه معمولاً از مواد ارزان قیمتی مثل قلع، چوب یا فلزات با بازوهای سیم کشی شده استفاده می‌کردند؛ این موضوع به دلیل این بود که ورقه های فلزی در کشورهای جدید بسیار کمیاب بود. قرن احیا (قرن نوزدهم) یکی از سبک های احیا در سرتاسر اروپا را به وجود آورد و دوباره ماهیت دوره مد را ثابت کرد و نشان داد که مد تنها یک مسئله مدرن نیست. در آغاز قرن، فرانسه چراغ های رومی را برای استفاده در لوسترها احیا کرد. اما بسیاری از احیاهای قدیمی تر و تزئینی تر به دلیل تمایلات طبقه متوسط رو به رشد و آرزوی زندگی کردن به مانند اشرافیان قدیم بود. آن ها به عناصر طراحی راکوکو، رنسانس و گوتیک نگاه کردند و خانه های خود را با لوسترهای این سبک ها پر کردند. لوستر سازان فرانسوی، از جمله باکارات (که در سال 1824 شروع به ساخت لوستر کرد) برای ساخت سبک های جدید الهام گرفته از دوره های قبلی بسیار مشتاق بودند. شرکت های لوستر سازی بریتانیا به دنبال کسب منابع درآمد جدید، یک هزار

مایل دورتر در هند که در آن زمان هنوز هم تحت سلطه استعمار بود یک شرکت دیگر تاسیس کردند. برخی از شرکت ها حتی شعبه هایی را در داخل کشور هند باز کردند تا بتوانند به سلیقه های محلی لطمه بزنند. هنگامی که روشنایی گازی در اواخر قرن نوزدهم به طور گسترده ای در دسترس بود، لوسترهای گازی با استفاده از شکل جدیدی برای روشنایی استفاده می شدند که اغلب در سبک های راکو طراحی می شدند. این لوسترهای گازی فقط در صورتی که گاز کار نمی کرد، از شمع ها به عنوان پشتیبان استفاده می کردند. چراغ های گازی نیز بسیار روشن بودند، بنابراین پوشش های شیشه ای به عنوان وسیله ای برای محافظت از نور خیره کننده تبدیل شدند.

پیشرفت های تکنولوژیکی مرتبط با صنعت روشنایی:

لامپ الکتریکی جهان را در سال 1879 روشن کرد و تغییر وسیعی در نحوه ساخت لوسترها ایجاد کرد. هنرمندان در این دوره به ایده های طراحی کاملاً جدید از طبیعت به جای دوران گذشته نگاهی انداختند. ماریو فورتی، یک هنرمند ایتالیایی، سوئیچ دیمر را ایجاد کرد و از پارچه های ابریشمی، لوستر ساخت و باعث شد تا انقلابی در نورپردازی سالن های تئاتر بوجود آید. لوسترها همچنین از چراغ های به سمت پایین استفاده می کردند تا از عملکرد چراغ های الکتریکی حداکثر بهره را ببرند. با این حال لوئیس کامفورت تیفانی برای الهام گرفتن به گذشته نگاه کرد: مثلاً عناصر بیزانس و مراکشی. چراغ های معروف تیفانی از پنجره های شیشه ای رنگارنگ با نور لامپ های جدید استفاده می کردند. در اواخر قرن نوزدهم، یک شیشه ساز بوهیمیایی به نام دنیل سوواروفسکی دستگاهی اختراع کرد که توانایی برش دقیق کریستال ها را داشت. با این حال، این دستگاه در درجه اول برای جواهرات مورد استفاده قرار گرفت و سوواروفسکی حتی تا سال 1965 وارد تجارت لوستر سازی نشده بود. دنیای مدرن امروزی روزها، طراحی لوستر می تواند ویژگی های گذشته را به یاد آورد و یا کاملاً مسیر جدیدی را دنبال کند. مدرنیسم در اوایل قرن بیستم میلادی و اواسط قرن کنونی رشد چشمگیری داشت.

لوستر در تمدن های ماقبل تاریخ و اوایل تاریخ بشریت:

قسمت های اصلی لوسترها در واقع مربوط به دوران ماقبل تاریخ و تمدن های اولیه است، نمونه هایی از سه نوع مجزا از لامپ های روغنی وجود دارد که قدمت آن به ۱۷ هزار سال پیش از میلاد می رسد، در حقیقت سوراخهایی در دیوارهای غار ها در لاساکس فرانسه وجود دارد که توسط غارنوردان برای آویختن مشعل استفاده می شد، تا بتوانند نقاشی های غار خود را ببینند و بسازند.

باستان شناسان یک چراغ دفن شده در کف غار در لاساکو را کشف کردند که بی شباهت به یک لوستر چوبی خیلی ساده نیست که هنوز هزاران سال بعد در داخل آن دوده مشاهده می شود.

چراغ دهن شده در کف غار

صنعتگران باستان سومری و مصری شمع‌های قالب ریزی شده، لامپهای آل استر و شیشه‌های رنگی را می‌ساختند، لامپهای نفتی مصر شامل حفره‌های حصیری بودند که نشان می‌داد آنها از روش‌های مختلفی از نورپردازی نسبت به پیشینیان غارنورد خود استفاده می‌کردند.

لامپ‌های نفتی در این مدت در مصر، یونان و روم به صورت انبوه تولید می‌شدند، در حقیقت این لامپ‌ها اولین اجداد لوسترهای مدرن امروزی و تنها کالای تولید انبوه بودند، که با استفاده از قالب‌ها، موادی مانند سنگ طلا و برنز مایل به رنگ قرمز ساخته شده‌اند.

لامپ‌های رومی مخصوصاً به دلیل ویژگی‌های تزئینی مشهور بودند. پل‌کاندرولون بیزانس از قرن ششم، نخستین پیش‌ساز قابل تشخیص لوستر است؛ شمع‌ها در اوایل قرن ششم مورد استفاده قرار می‌گرفتند اما مشکلات زیادی وجود داشت، آنها چرک و کثیف بودند و به پیرایش نیاز داشتند و لوسترها باید با سیستم‌های قرقره‌ای مانند لوسترهای سقفی نگهداشته شوند تا مردم بتوانند آنها را به سمت پایین بکشند و شمع‌ها را عوض کنند. اتاق‌هایی که در آنها لوستر وجود داشت غالباً سوراخ‌هایی برای تهویه دود داشتند و مردم یاد گرفته بودند که از زمان مهم خود، میزان زیادی را زیر لوسترهای سقفی بگذرانند، شمع‌ها هم آنقدر کمیاب و گران بود که مردم آن را در طول روز مخفی می‌کردند. سوزاندن شمع راهی برای از بین بردن ثروت بود.

لامپ‌های حلق‌آویز قرن هشتم نوع دیگری از لوسترهای کلاسیک اولیه بود که به سبک اسلامی تزئین شده است که از هندسه و تقارن در طرح‌ها برای ارزشمند شدن بهره می‌برد.

نخستین لوستر ها، لوستر کریستالی فرانسه:

لوسترها نخستین بار در فرانسه ظهور کردند و نمونه‌های اولیه آن‌ها، از جنس کریستال بود. هنوز هم لوستر‌هایی مربوط به آن دوران در کاخ ورسای و کلیسای نوتردام پاریس قابل مشاهده هستند. در

ساخت لوستر کریستالی از قاب های فلزی و برای تزیین آن ها هم از آویز های کریستالی استفاده می شد .

کریستال ها نوعی کوارتز شفاف بودند که نمونه های قدیمی آن ها با دست تراش داده می شدند و کیفیت پایین تری داشتند. اما به مرور با استفاده از ماشین های تراش، کیفیت کریستال ها بهتر شد. کوارتز به دلیل جنس خاصش می تواند مانند الماس درخشان و زیبا شود و امروزه هم برای تولید ارزان تر در مقایسه با نمونه های شیشه ای مورد استفاده قرار می گیرد.

روشنایی و لوستر در ایران:

حرم امام رضا (ع) در مشهد، از نخستین مکان هایی بوده است که در آن جا از برق به منظور ایجاد روشنایی استفاده شده است. در نخستین سال های قرن سیزدهم هجری شمسی، از سوی دولت تصمیم گرفته شد تا در کوچه ها، چراغ هایی به شکل فانوس توسط شهرداری یا بلديه نصب شوند. این چراغ ها فانوس هایی دیواری بودند که در فاصله چهار متری از زمین بر روی دیوار و یا بر روی پایه های چدنی نصب می شدند.

با این که خاستگاه اولیه لوستر، در اروپا بوده است اما امروزه جایگاه صنعت لوستر سازی در ایران و کیفیت بالای محصولات ایرانی، را نمی توان نادیده گرفت. استفاده از فلز برنج در ساخت و طراحی لوستر های ایرانی موجب شده تا در حال حاضر این محصولات به عنوان بهترین با کیفیت ترین کالا های دکوراتیو در جهان شناخته شوند.

لوسترهای کلاسیک قرون وسطی و رنسانس:

از سال ۱۴۶۶ فلزکاران در اروپا پراکنده شدند و هنر سبک های خود را در سراسر قاره گسترش دادند، در همین حال در ایتالیا شیشه سازان ونیزی در سال ۱۲۲۴ یک انجمن صنفی تأسیس می کنند تا آنها را در تمرین هنر خود کمک کند، آنها کوره های خود را در قرن سیزدهم به دلیل خطر آتش سوزی به جزیره مورانو منتقل کردند که در واقع به اصناف کمک کرد تا اسرار تجاری خود را حفظ و زنده نگاه دارند .
اولین نقاشی با لوستر کلاسیک از جیووانی آرنولفینی و همسرش توسط جان ویک به تصویر کشیده شده.

نقاشی با لوستر کلاسیک از جیوانی آرنولفینی و همسرش توسط جان ویک

لوسترهای کریستالی:

ظاهراً اولین لوسترهای کریستال سنگی در قرن هفدهم دیده شدند، بلورهای صخره در واقع به اندازه خود زمین قدیمی هستند و هر بلور منحصر به فرد است که توسط وقایع زمین شناسی در طی میلیون ها سال تولید شده.

خیلی سریع شیشه سازان فرانسوی در تلاش بودند که بلورهای سنگی را با قطره های شیشه ای قالب ریزی کنند، در سال ۱۶۷۶ جورج راونس کرافت از اهالی انگلستان نوع جدید قاب را برای کریستال لوسترها ثبت کرد، شیشه سنگ چخماق که حاوی مقدار زیادی اسید سرب است، شفاف تر بوده و برش را آسان و منشوری می کند و رنگ را به خوبی می گیرد.

نمونه ای از لوستر کریستالی

در همین زمان استادان صنعت شیشه گری ونیزی، گنها و برگهای ساخته شده از شیشه را به آن اضافه کردند، آنها همچنین بلورهای شیشه ای ساختند که گاهی اوقات تا ۲ متر عرض داشتند.

در بوهیمیا (جمهوری چک امروزی) شیشه سازان شروع به ساخت لوسترهای شیشه ای کردند و از سبک هایی که در فرانسه و انگلیس محبوبیت داشتند بهره بردند، با این حال گاهی اوقات آنها چوب را در طرح های خود گنجانده بودند و به لوسترهای چوبی روی آوردند، به دلیل آن که چوب به وفور یافت میشد.

بوهیمیا جایی بود که آدولف شنبک شغل خانوادگی خود را برای راه اندازی شرکت ساخت لوسترهای کریستالی در سال ۱۸۷۰ ترک کرد.

یک قرن احیا در صنعت لوستر سازی:

قرن نوزدهم قرن احیای سبک در سراسر اروپا بود و اروپا دوباره ثابت کرد که ماهیت چرخه ای مد، فقط یک چیز مدرن نیست. درست در آغاز قرن، فرانسوی ها، لامپ های رومی را برای استفاده به عنوان لوستر احیا کردند اما بسیاری از احیای سبک های تزئینی قدیمی تر بیشتر اتفاق افتاد، زیرا طبقه متوسط رو به رشد روشی را برای زندگی اشرافیت قدیمی می خواست؛ آنها به عناصر طراحی روکوکو رنسانس و گوتیک نگاه کرده و خانه های خود را با لوسترهایی در آن سبک پر کردند.

لوستر گازی با تزیینات روکوکو

شرکتهای لوستر سازی انگلیسی که به دنبال منابع جدید درآمد بودند نیز هزاران مایل دورتر، در هند منابع را پیدا کردند، برخی از شرکتها برای تهیه هرچه بهتر از سلیقه های محلی، شعبه هایی را در داخل هندوستان باز کردند.

پیشرفت های تکنولوژیکی در صنعت لوستر:

لامپ الکتریکی در سال ۱۸۷۹ شروع به روشن کردن دنیا کرد، هنرمندان در این دوره به جای گذر از دوران گذشته به ایده های طراحی کاملاً جدیدی از طبیعت می پرداختند، ماریو فورتونی یک هنرمند ایتالیایی سوئیچ کم نور را ایجاد کرد و لوسترهایی را از ابریشم زینتی به همراه انقلابی در نحوه روشن شدن تئاترها ساخت، لوسترها همچنین از لامپهای رو به پایین جهت بهره گیری درست از نحوه ی کار لامپهای برقی استفاده کردند.

چراغ های معروف تیفانی با لامپ جدید شیشه ای رنگ آمیزی شد. در اواخر قرن ۱۹ شیشه ساز بومی به نام دانیل سواروفسکی دستگاهی اختراع کرد که می توانست بلورها را دقیقاً برش دهد، با این حال در ابتدا از این دستگاه برای ساخت جواهرات استفاده می شد و حتی سال ۱۹۶۵ هم وارد تجارت لوستر نشد.

واقعیت جالب اولین نمایشگاه روشنایی در شهر نیویورک در سال ۱۸۸۳ افتتاح شد در این نمایشگاه چراغ هایی را ارائه می شد که از برق و گاز استفاده می کردند.

ظهور لوسترهای مدرن:

این روزها طراحی لوستر می‌توانند نکاتی از گذشته را در بر بگیرد و یا در یک جهت کاملاً عکس خاموش شود. توجه به روکوکو در دهه ی ۱۹۳۰ و سبک هنری دکو مشخصه بازار دهه ۱۹۲۰ به گذشته می باشد، مدرنیسم در اوایل قرن بیستم محبوبیت زیادی پیدا کرد، ظاهر مدرن در اواسط قرن حاکم بود، اما امروز بازار لوستر جایی برای همه چیز دارد، زینت روکوکو، زیبایی لوسترهای کریستالی، لوسترهای چوبی و موارد دیگر. این مقاله در مورد سه سبک از برجسته ترین سبک های اروپایی لوستر که شامل لوستر فلاندر، لوستر کریستال سنگ فرانسه و لوستر شیشه ای انگلیسی می شود،
تمرکز خواهد کرد.
هرچند هر کدام از اینها ریشه های جداگانه ای داشتند و مسیرهای متفاوتی دنبال می کردند، مهم است که توجه داشته باشیم که سیالیت در زمان و فضا یک ویژگی تعیین کننده از تکامل سبک و تکنولوژی لوستر است.

لوستر فلاندر:

اولین لوستر قابل توجهی که ظاهر شد و تأثیری پایدار داشت، لوستر برنج هلندی بود. پیش از این، لوسترها از چوب یا آهن ساخته می شدند که همه اینها با ورود لوستر سبک هلندی در قرن پانزدهم جایگزین شدند.

ویژگی این لوستر، تنه مرکزی آن است که شامل یک کره ی برنجی بزرگ و یا مجموعه ای از کره ها است که تکیه گاه شاخه ها هستند. شهر "دینانت" که اکنون در بلژیک واقع است، به دلیل پوشش های برنجی ظریفش شناخته شده است. فلز برنج از این جهت مناسب این طراحی بود که سطح صاف و هموارش نور شمع را به خوبی بازتاب میداد. لوسترهای فلاندر اغلب نمادپردازی گوتیک، چهره های مذهبی و دکوراسیون گلدار را در خود جای می دادند و به طور خاص، علامت عقاب دو سر در بالای لوستر دیده می شد، که نمونه ی آن را می توان در تصویر زیر مشاهده کرد.

لوسترهای فلاندر از طریق نقاشی های اساتید قدیمی هلند در معرض دید و شناخت قرار گرفتند. "ژان ون ایک" اولین تصویر شناخته شده ی یک لوستر در سال ۱۴۳۴ را نقاشی کرد. این سبک لوستر همچنین در بسیاری از نقاشی های "گریت دو - " که از شاگردان رامبراند بود- مانند "The Dropsical Woman" ۱۶۶۳ "به تصویر کشیده شدند.

فلزکاران شهر دینانت در سراسر اروپا پراکنده شدند و این امر موجب محبوبیت گسترده سبک فلاندر گردید. لوسترهای برنجی هلندی در زمان حکومت لوئی سیزدهم ۱۶۱۰-۴۳ در فرانسه متداول شد. اما این سبک به ویژه در انگلستان تثبیت شد، که برنج هلندی بیشتری را نسبت به هر کشور دیگری وارد کرد و تولیدکنندگان در طول قرن ها به دنبال مشابه سازی طرح های اصلی و اولیه بودند.

فرانسه و لوستر کریستال سنگ :

فرانسه در اروپا از این نظر منحصر به فرد است که تا اواخر قرن هجدهم تولید شیشه با کیفیت بالا را آغاز نمی کند. شیشه به طور کلی در مقایسه با موادی مانند چینی، نقره یا اورمولو به خوبی مورد توجه قرار نمی گرفت. در عوض، تولید لوستر بخشی از سنت فلز کاری بود و کریستال سنگ (یک شکل شفاف کوارتز) جایگزین شیشه شد. این امر منجر به توسعه لوستر کریستال سنگ شد. در حالی که این سبک به شدت به فرانسه مرتبط است، و به خصوص با قصر ورسای، به سرعت در میان لوکس ترین منازل در اروپا گسترش پیدا کرده و به نماد ثروت و شکوه بدل شد.

این سبک لوستر شامل یک قاب فلزی تزئین شده با آویز کریستال سنگ، آویز اشکی و گل و بوته است که توسط فلزکارانی ساخته شده بودند که آویزهای کریستال را از نقاط مختلف اروپا، به ویژه بوهیمیا (امروزه جمهوری چک) وارد میکردند. این تجارت گسترده در آویزهای کریستال می تواند تعیین تاریخ و منشاء دقیق لوستر کریستال سنگ را با دشواری مواجه کند.

آویزهای اشکی اولیه دستی تراش می خوردند. به همین خاطر کیفیت مطلوبی نداشتند. در طول زمان و با ماشینی شدن پروسه ساخت و استفاده از ماشین بخار در کارخانه های بزرگ، کیفیت این قطعات هم بهبود پیدا کرد.

از حدود سال ۱۸۸۰ آویزهای اشکی با اسید فلوریک جلا داده شد که پروسه اتمام کار را به طور قابل توجهی ارزان تر و سریع تر کرد.

کوارتز در ساختار مولکولی شیشه به الماس است و بلور طبیعی اش باعث میشود حتی از با کیفیت ترین کریستالهای شیشه ای، در بازتاب نور بهتر عمل کند. سازندگان بعدها راه مقرون به صرفه تری برای تزئین لوسترها با شیشه پیدا کردند. هرچند که همچنان از کوارتز برای تولید تعدادی از لوازم تزئینی خاص استفاده می شد.

لواستر کریستال سنگ فرانسوی متعلق به قرن ۱۸

لواستر شیشه ای انگلیسی:

انگلستان دارای تاریخی متمایز از لحاظ تولید لواستر است. این امر تا حدی ناشی از این واقعیت است که استفاده از چوب در تولید شیشه در سال ۱۶۱۵ غیرقانونی بود، به این معنی که بر خلاف دیگر کشورهای اروپایی، هیچ گونه گلخانه ی جنگلی - جایی که مکان غالب تولید شیشه بود - در انگلستان وجود نداشت. در عوض، گلخانه ها باید در نزدیکی آب در شهرهای بندری مانند بریستول ساخته می شدند تا مواد خام و شیشه ساخته شده بتوانند به راحتی حمل و نقل شوند.

در سال ۱۶۷۶، "شیشه چدن" ساخته شد که شامل درصد بالایی از اکسید سرب است که باعث بهبود وضوح شیشه شده و برش را آسان تر می سازد و منجر به ایجاد سطوح انعکاسی بهتر می شود و بلوری می سازد که یک اثر رنگین کمانی درخشان ایجاد می کند. در نتیجه این نوآوری، انگلستان تولید لواسترهای شیشه ای را با بالاترین کیفیتی که تا آن زمان وجود داشت آغاز کرد.

لوستر شیشه ای انگلیسی متعلق به قرن ۱۹

معرفی برند لالیک Lalique:

بنیانگذار کمپانی لالیک، رنه لالیک در سال ۱۸۶۰ در کشور فرانسه متولد شد. شغل او پیشتر طراح شیشه و بلور بود و شهرت جهانی او به خاطر ابداع بطری‌های عطر، گلدان، جواهرات، لوستر، ساعت دیواری و در اواخر عمرش، آرم تزئینی روی درب موتور اتومبیل‌ها از قبیل آرم ایستاده مرسدس بنز یا فورد است. او در سال ۱۸۷۲ با کمک جوستین مارین شروع به یادگیری طراحی کرد. دو سال بعد، بعد از مرگ پدرش شروع به کارآموزی در یک طلا و جواهر سازی در پاریس Louis Aucoc کرد و به طور همزمان هم در کلاس‌های شبانه Ecole des arts décoratifs ادامه تحصیل داد.

LALIQUE در زمینه ی طلاسازی حدوداً دو سال کار کرد و بعد در سال ۱۸۷۶ برای ادامه تحصیل در کالج هنری Sydenham به لندن مهاجرت کرد و در این کالج، مهارت‌های طراحی گرافیکی خود را بالا برد و رویکرد طبیعت‌گرایانه اش نسبت به هنر، پرورش یافت. او بعد از دو سال که از لندن به فرانسه بازگشت، به عنوان یک هنرمند آزاد آغاز به کار کرد و برای جواهرسازان فرانسوی مانند Cartier و Boucheron طراحی قطعات جواهر انجام می داد. در سال ۱۸۸۵، او موفق به تأسیس برند خود شد و در عرض ۵ سال، LALIQUE به یکی از برترین طراحان جواهر در فرانسه مبدل گشت.

معرفی لوستر lalique واقع در موزه پوشاک سلطنتی:

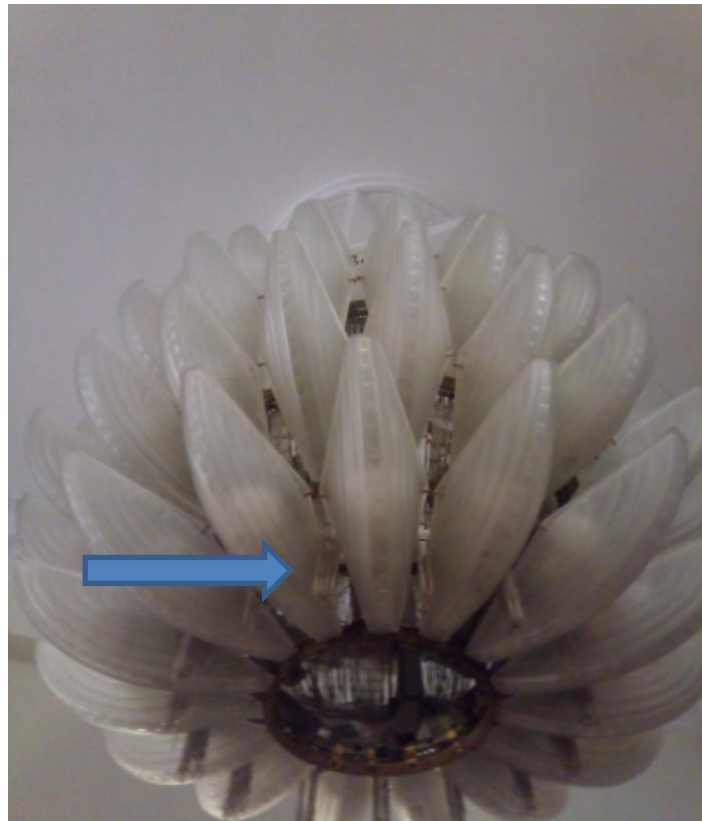
این لوستر آناناسی شکل که به احتمال زیاد از کارهای رنه لالیک می باشد، در راهرو اصلی موزه پوشاک سلطنتی (کاخ مسکونی شمس پهلوی) قرار دارد قدمت لوستر به دوران معاصر بر می گردد و جزو موارد خریداری شده در دوره ی پهلوی می باشد، لوسترهایی با شکل میوه ی آناناس یکی از ابداعات رنه لالیک بوده و به شکل متداولی در آثار وی دیده می شود.

لوستر از 6 محور دایره ای شکل فلزی تشکیل شده است که شیشه های شیشه ای و سر پیچ ها و لامپ ها روی آن ها قرار دارند. ضمناً عناصر تزئینی به شکل مفتولهای بلوری به صورت شرابه از سه طبقه ی پایین لوستر آویزان می باشد.

آنچه جلوه خاصی به لوستر lalique موزه پوشاک سلطنتی می دهد شیشه های شیشه ای آن می باشد که با الهام از میوه ی آناناس توانسته است نگاه تمامی بازدیدکنندگان را به خود جلب کند.

این لوستر از 100 لامپ و شید شیشه ای از جنس بلور مات تشکیل شده است که محور اول تا بالا به ترتیب 15 و 20 و 21 و 20 و 16 و 8 نورافشان در خود جای داده اند. هرکدام از شیشه های شیشه ای دارای نقوش کنده کاری شده به سبک کلاسیک هستند.

در این تصویر شرابه های از جنس بلور مشاهده می گردد.

لازم به ذکر است کارخانه لوسترسازی باکارا واقع در فرانسه نیز در برهه ای بین سال های 1920 اقدام به ساخت آثاری مشابه آثار رنه لالیک نمود که با توجه به اهمیت صدق در پژوهش این احتمال نیز در نظر گرفته میشود که این اثر هنری متعلق به باکارا بوده باشد.

در ذیل عکس هایی از دیگر آثار رنه لالیک که مشابهت بسزایی با لوستر موجود در موزه پوشاک سلطنتی دارند چه از نظر شکل و همینطور از نظر ساخت قرار داده می شود.

منابع و ماخذ:

مجله امواج برتر شماره ۹۷ - خرداد ماه ۱۳۹۹

شناسایی و رتبه بندی عوامل مؤثر بر طراحی محصول جدید با رویکرد ارزش آفرینی در صنعت
لواستر ایران؛ نویسنده: رسولی، نوید؛ جمشیدی، لاله؛ ملکی مین باشی رزگاه، مرتضی؛ مجله: نوآوری
و ارزش آفرینی « پاییز و زمستان 1393 - شماره 6 علمی-پژوهشی/ISC

مصاحبه با دکتر امینیان

<https://www.lalique.com/en>

<https://www.mehrnews.com>

<https://fa.wikipedia.org>